Publikacja treści interpelacji poselskiej i odpowiedzi na nią z perspektywy ograniczeń prawa dostępu do informacji publicznej

W świetle polskiej konstytucji zarówno treść interpelacji poselskiej, jak i treść udzielonej na nią odpowiedzi stanowią informację publiczną. O ile jednak dostęp do informacji publicznej zgodnie z ustawą podlega pewnym ograniczeniom, o tyle dostęp do treści interpelacji i odpowiedzi na nią w świetle wynikającego z regulaminu Sejmu obowiązku ich opublikowania takim ograniczeniom nie podlega. Autorka analizuje sytuację, w której członek Rady Ministrów ze względu na obowiązujące go przepisy prawa nie może udzielić pełnej, merytorycznej odpowiedzi na interpelację. Dzieje się tak np. z uwagi na prawnie chronioną tajemnicę, do której dany poseł nie może mieć dostępu, lub gdy dana informacja przekracza zakres powszechnie dostępnej informacji publicznej, a więc nie może być udzielona ze względu na obowiązek jej podania do powszechnej wiadomości.

SŁOWA KLUCZOWE: interpelacja poselska, informacja publiczna

Publication of the content of a parliamentary interpellation and a response thereto from the perspective of restrictions of the right of access to public information

In respect to the provisions of the Polish constitution, contents of a parliamentary interpellation as well as the given reply constitute public information. According to the article 61 of above mentioned act, the citizen shall have right to obtain information about the activities of public authority as well as persons holding public functions. However, while access to public information is subject to certain restrictions, the access to the content of an interpellation and the given response is not subject to such restrictions. The author analyses an exception when a member of the Council of Ministers, due to the provisions of law applicable, is not entitled to answer the interpellations. Such an exception may occur, for example, due to the legally protected secret to which the MP may not have authorised access or when the information exceeds the scope of publicly available information, and thus cannot be published what in regular circumstances is mandatory.

KEY WORDS: parliamentary interpellation, public information

* **Dr Agnieszka Gajda**, Uniwersytet Gdański, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Prawa Konstytucyjnego i Instytucji Politycznych, agnieszka.gajda@ug.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0003-1348-174X>

I. Wstęp

Prawo wniesienia interpelacji przez posła, choć nie zostało uregulowane wprost w Konstytucji z 1997 r.¹, wynika z treści jej art. 115 ust. 1, odwołującego się do obowiązku udzielenia odpowiedzi na interpelację przez Prezesa Rady Ministrów i innych członków Rady Ministrów. Jest jednym z instrumentów, dzięki któremu poseł może realizować wskazaną w konstytucji funkcję kontrolną Sejmu². Kwestie formy i trybu postępowania w sprawie interpelacji na podstawie art. 112 konstytucji określone są przez Sejm w drodze regulaminu. Niewątpliwie stanowią bowiem zagadnienia związane ze sposobem wykonywania konstytucyjnych obowiązków organów państwowych wobec Sejmu. Powyższe stanowisko znalazło swój normatywny wyraz także w ustawie o wykonywaniu mandatu posła i senatora, w której wskazano, że wykonywanie obowiązków poselskich obejmuje m.in. prawo wnoszenia interpelacji (art. 14 ust. 1 pkt 7), a tryb i formy udzielania odpowiedzi na interpelacje oraz zasady ich rozpatrywania przez Sejm określone zostaną w regulaminie Sejmu (art. 14 ust. 2)³.

Interpelacje stanowią często wykorzystywany mechanizm kontrolny służący przede wszystkim pozyskaniu informacji⁴. Ich liczba przekroczyła trzydzieści cztery tysiące zarówno w VII, jak i w VIII kadencji Sejmu. Wszystkie interpelacje, podobnie jak udzielone na nie odpowiedzi, podlegają publikacji. Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, czy treść interpelacji oraz treść odpowiedzi na nią stanowią informację publiczną, a jeżeli tak, to czy powinny być obligatoryjnie publikowane. Warto również rozstrzygnąć, czy publikacja tych treści powinna podlegać takim samym ograniczeniom, jak obywatelskie prawo dostępu do informacji publicznej w rozumieniu art. 61 konstytucji.

II. Ogólna charakterystyka interpelacji poselskich

Zgodnie z art. 115 ust. 1 konstytucji wobec jednoznacznie określonego kręgu adresatów interpelacji może być ona kierowana wyłącznie do członków Rady Ministrów, a wobec braku wskazania jakiegokolwiek ograniczenia — do wszystkich członków Rady Ministrów. Podobna regulacja znajduje się w art. 191 ust. 1 regulaminu Sejmu (uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. — Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej [dalej: regulamin Sejmu])⁵. Treść interpelacji może

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483, ze zm.

² R. Mojak, *Funkcja parlamentarnej kontroli działalności rządu*, [w:] *Parlament. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa*, red. Z. Jarosz, Warszawa 2006, s. 141.

³ Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1799.

⁴ M. Kruk, *Funkcja kontrolna Sejmu*, Warszawa 2007, s. 67; M. Stębel, *Kontrola sejmowa w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2012, s. 292; J. Kuciński, *Sejmowa kontrola działalności rządu z perspektywy prawnoustrojowej i praktyki politycznej*, Warszawa 2017, s. 350, 360–361.

⁵ M.P. z 2019 poz. 1028.

dotyczyć działalności organów niewchodzących w skład Rady Ministrów, o ile ma ona wpływ na ich działalność lub za nie odpowiada⁶. Wynika to z treści samej konstytucji, która, zawężając krąg podmiotów zobowiązanych do udzielenia odpowiedzi na interpelację, nie ograniczyła jej przedmiotu wyłącznie do działalności członków Rady Ministrów⁷. Poseł może zatem uczynić treścią interpelacji sprawy należące do zakresu odpowiedzialności członka Rady Ministrów, które mieszczą się w sferze kompetencji jej adresata i o których posiada lub powinien posiadać wiedzę niezbędną do odpowiedzi na postawione pytania⁸.

Wśród ograniczeń wynikających z przepisów regulaminu Sejmu przede wszystkim wskazać należy te, które odnoszą się do zakresu przedmiotowego interpelacji, a więc spraw, jakich może ona dotyczyć. Interpelacja powinna dotyczyć spraw o zasadniczym charakterze i odnoszących się do problemów związanych z polityką państwa (art. 192 ust. 1). Posłużenie się w regulaminie Sejmu tak nieostrymi pojęciami, jak „sprawa o zasadniczym charakterze” czy „sprawa odnosząca się do problemów związanych z polityką państwa” w praktyce rodzi sporo problemów, a sformułowania te były wielokrotnie analizowane przez przedstawicieli doktryny. Podkreślano trudności wynikające z procesu wartościowania spraw i przyznawania im waleru sprawy o zasadniczym charakterze. Zastanawiano się nad tym już w trakcie prac Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego nad treścią art. 115 konstytucji. Twierdzono wówczas, że „interpelacja powinna dotyczyć spraw globalnych, ważnych, generalnych, o powszechnym charakterze”⁹. W praktyce jednak trudno jest jednoznacznie zakwalifikować wagę danej sprawy, trudno jest ocenić, czy sprawa ma jednostkowy, czy zasadniczy charakter¹⁰. Powszechnie panuje raczej zgoda, że ostatecznie to interpelujący poseł dokonuje tej oceny, choć praktyka parlamentarna niejednokrotnie była i jest przedmiotem krytyki¹¹.

Przesłanką interpelacji jest również konieczność poruszenia w niej sprawy dotyczącej problemów związanych z polityką państwa. Nie podejmując się w ramach niniejszego opracowania zdefiniowania tak skomplikowanego i wieloznacznego pojęcia, jak polityka państwa, którą można uznać za sztukę rządzenia państwem, której celem jest dobro wspólne, zwracam uwagę na fakt, że „przedmiotem interpelacji powinny być sprawy wynikające z globalnej polityki, którą prowadzi rząd, bądź polityki, którą prowadzi minister odpowiedzialny za jakiś dział spraw rządowych. Można suponować, iż przedmiotem interpelacji powinny być ważne sprawy ogólnokrajowe (może w mniejszym stopniu lokalne), zwłaszcza te, których realizacja zależy od

⁶ E. Gierach, *Uwagi do art. 115*, [w:] *Konstytucja RP*, t. II: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 437; M. Kruk, *op. cit.*, s. 29.

⁷ R. Mojak, *Funkcja...*, s. 140.

⁸ E. Gierach, *op. cit.*, s. 438.

⁹ „Biuletyn KKZN” 1995, nr 19, s. 76, za: E. Gierach, *op. cit.*, s. 430.

¹⁰ M. Kruk, *op. cit.*, s. 72.

¹¹ *Vide np.*: J. Juchniewicz, *Instrumenty realizacji funkcji kontrolnej Sejmu — próba oceny skuteczności*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 1(13), s. 24.

polityki rządu bądź członka rządu”¹². W interpelacjach „powinien wyraźniej dominować nurt polityki, winny mieć one bardziej wyraziste zabarwienie polityczne, dotyczyć zatem kwestii kontrowersyjnych politycznie, wiążących się z strategicznymi działaniami rządu, sprawami o dużej doniosłości społecznej, ogniskującymi uwagę szerszych kręgów społecznych, spraw o szerszym rezonansie społecznym”¹³.

Regulamin Sejmu określa szereg dalszych wymogów, które powinny być spełnione w interpelacji. Chodzi o zachowanie formy pisemnej, wskazanie adresata interpelacji, zamieszczenie w niej krótkiego opisu stanu faktycznego będącego przedmiotem interpelacji oraz pytań wynikających z przedstawionego stanu faktycznego, a także o złożenie interpelacji na ręce Marszałka Sejmu, który niezwłocznie przesyła ją interpelowanemu (art. 192 ust. 2, 3, 6 regulaminu Sejmu).

Odpowiedź na interpelację jest udzielana w formie pisemnej nie później niż w terminie 21 dni od dnia otrzymania interpelacji i składana na ręce Marszałka Sejmu, który z kolei przesyła ją interpelantowi (art. 193 regulaminu Sejmu). Warto zwrócić uwagę, że formalne udzielenie odpowiedzi na interpelację nie zawsze jest równoznaczne z udzieleniem merytorycznej odpowiedzi, ewentualnie odpowiedzi wyczerpującej, spełniającej oczekiwania interpelującego posła. Regulamin Sejmu przewidując taką sytuację, stanowi, że w razie uznania odpowiedzi za niezadowalającą interpelant może zwrócić się do Marszałka Sejmu o wystąpienie do interpelowanego z żądaniem dodatkowych wyjaśnień na piśmie, uzasadniając przyczyny nieprzyjęcia odpowiedzi (art. 193 ust. 3 regulaminu Sejmu). Posłowie nazywają taką sytuację „interpelacją ponowną”¹⁴. Konstytucyjny obowiązek udzielenia odpowiedzi na interpelację oznacza udzielenie odpowiedzi pełnej, a interpelujący poseł zyskuje prawo (z którego może skorzystać po spełnieniu regulaminowo określonych warunków) do oceny, czy złożona odpowiedź odpowiada temu wymaganiu.

Interpelacja jako środek kontroli posła nad rządem nie stanowi „wyłącznie urzędowej, nieznanej podmiotom zewnętrznym korespondencji pomiędzy posłem a członkiem rządu”¹⁵. Podlega ona opublikowaniu. Do 2014 r. Marszałek Sejmu informował Sejm na posiedzeniu plenarnym o przyjętych interpelacjach, a ich teksty umieszczane były w załączniku do sprawozdania stenograficznego z posiedzenia Sejmu. Obecnie informacja o złożonych interpelacjach oraz teksty interpelacji, którym Prezydium Sejmu nadało bieg, są udostępniane w Systemie Informacyjnym Sejmu (art. 192 ust. 7 regulaminu Sejmu). Podobnie informacje o nadesłanych odpowiedziach na interpelacje, braku odpowiedzi na nie oraz teksty nadesłanych odpowiedzi są udostępniane w Systemie

¹² J. Mordwiłko, *Interpelacja i zapytania poselskie w świetle Konstytucji*, Informacja BSE, nr 629, Warszawa 1998, <<http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-629.htm>>, dostęp 26 IX 2019.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Tak wynika np. z tekstów interpelacji wniesionych w trakcie VIII kadencji Sejmu: interpelacji nr 20425, nr 23002, nr 28155, nr 30399 (teksty dostępne na stronie <www.sejm.gov.pl>, dostęp 30 IX 2019).

¹⁵ K. Grajewski, *Uwaga 3 do art. 192, [w:] Komentarz do Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, red. A. Szmyt, Warszawa 2018, s. 854–855.

Informacyjnym Sejmu (art. 193 ust. 2 regulaminu Sejmu). Są zatem udostępniane publicznie, dostępne faktycznie dla nieograniczonego kręgu odbiorców¹⁶. Co więcej, zamieszczenie ich na stronie internetowej Sejmu jest obligatoryjne i nie zależy od uznania Marszałka Sejmu¹⁷.

III. Uprawnienia Prezydium Sejmu

Regulamin Sejmu przewiduje dwie procedury, umożliwiające Prezydium Sejmu stanie na straży prawidłowego korzystania przez posłów z prawa wniesienia interpelacji. Pierwsza pozwala na pozostawienie bez biegu interpelacji niespełniającej merytorycznych lub formalnych wymogów (art. 192 ust. 4 regulaminu Sejmu)¹⁸. Druga polega na nieprzyjęciu interpelacji, a jej konsekwencją jest nieprzesłanie interpelacji jej adresatowi (art. 192 ust. 5 regulaminu Sejmu). Możliwa jest do zastosowania wówczas, gdy Prezydium Sejmu wystąpi do posła na zasadach art. 192 z wnioskiem o skreślenie z interpelacji zwrotów sprzecznych z zasadami etyki poselskiej. Oprócz oczywistych przypadków, kiedy użyte w interpelacji zwroty godzą w dobre imię Sejmu lub naruszają godność innych osób (naruszenie art. 6 zasad etyki poselskiej), można za takie uznać również te, „które odbiegają od merytorycznej treści interpelacji [...], aczkolwiek w tym przypadku ich ocena musi być szczególnie wyważona, aby nie doszło do sytuacji, w której ocena merytorycznej strony wypowiedzi posła byłaby traktowana jako forma cenzurowania treści wystąpień zawartych w interpelacji [...] i swoistej ochrony członków Rady Ministrów, tym bardziej że najczęściej większość w Prezydium Sejmu posiadają ugrupowania wspierające rząd”¹⁹. Postanowienia regulaminu Sejmu w tym zakresie „z pozoru o charakterze wyłącznie proceduralnym, w istocie mają inne jeszcze znaczenie, współokreślając konstytucyjnie wskazany i rozwijany w regulaminie Sejmu kształt prawnoustrojowy instytucji interpelacji [...]”²⁰. Prezydium Sejmu stawiane jest „w roli podmiotu, który nie tylko czuwa nad przestrzeganiem norm regulaminowych oraz odpowiednich standardów wypowiedzi, ale staje się w praktyce organem decydującym o zakresie kontrolnych uprawnień posłów”²¹. Powierzenie organowi wewnętrznemu Sejmu tak daleko idących kompetencji może stanowić zagrożenie dla efektywnego wykorzystywania uprawnień interpelacyjnych przez posłów. Stąd w doktrynie pojawiają się propozycje, aby w razie, gdy jest to uzasadnione, po odmowie nadania biegu interpelacji nieodpowiadającej wymogom regulaminu Prezydium Sejmu zwracało się

¹⁶ *Ibidem*, s. 855.

¹⁷ E. Gierach, *op. cit.*, s. 440.

¹⁸ *Vide* P. Radzewicz, *W sprawie pisma Ministra Polityki Społecznej, w którym podniesiony został problem nadużywania instytucji interpelacji poselskiej przez posłów*, „Zeszyty Prawnicze BSE” 2005, nr 4(8), s. 55; R. Mojak, *Parlament a rząd w ustroju trzeciej Rzeczypospolitej Polskiej*, Lublin 2007, s. 376.

¹⁹ P. Uziębło, *Uwaga 9 do art. 14, [w:] Komentarz do ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora*, red. K. Grajewski, Warszawa 2014, s. 207.

²⁰ J. Kuciński, *Sejmowa kontrola...*, s. 354.

²¹ M. Stębelski, *op. cit.*, s. 292.

do posła z prośbą o inne zredagowanie pisma i ponowne przesłanie go do Marszałka Sejmu²². Prezentowana kompetencja Prezydium Sejmu krytykowana jest również z powodu ostateczności decyzji o pozostawieniu interpelacji bez biegu²³.

W praktyce, aby nie narazić się na zarzut nadużywania prawa czy też ograniczania konstytucyjnego prawa posła do sprawowania kontroli nad działalnością rządu, czy nawet ograniczania praw opozycji, Prezydium Sejmu zbyt rzadko sięga po przyznane mu w art. 192 ust. 4 i 5 regulaminu Sejmu uprawnienia, nadając bieg nawet interpelacjom, które można uznać za nadużycie prawa do interpelacji. Jako przykład może posłużyć interpelacja, której przedmiotem było udzielenie przez ministra odpowiedzi na pytanie, czy planuje wyjaśnić innemu ministrowi historyczną i kulturową wartość obrzędu palenia i topienia Judasza²⁴.

W sytuacji, w której Prezydium Sejmu nie wykorzysta uprawnienia z art. 192 ust. 4 regulaminu Sejmu i nie pozostawi bez biegu tego typu interpelacji, zostanie ona skierowana do członka Rady Ministrów, który stanie przed koniecznością udzielenia na nią odpowiedzi. Nie ma bowiem możliwości odmowy udzielenia odpowiedzi na interpelację z uwagi na jej błędną formę²⁵. Istotne jest zatem rzeczywiste wykorzystywanie przez Prezydium Sejmu przyznanych mu uprawnień i każdorazowa ocena, czy dana sprawa opisana przez posła i wynikające z niej pytania mogą być przedmiotem interpelacji, oraz czy została ona pod względem formalnym prawidłowo przygotowana.

IV. Podstawowe ograniczenia prawa dostępu do informacji publicznej

Prawo dostępu do informacji publicznej ma w polskim porządku konstytucyjnym krótszą historię niż prawo do wniesienia interpelacji. Zyskało ono rangę konstytucyjną dopiero w 1997 r., a podstawą jego wyodrębnienia była wcześniej niewyrażona w konstytucji, ale znana w doktrynie zasada jawności działania organów władzy publicznej, ewentualnie zasada przejrzystości (transparentności) systemu sprawowania władzy. Zasada ta miała na celu urzeczywistnienie społecznej kontroli władzy i miała prowadzić do zapobiegania nadużyciom władzy, przeciwdziałania korupcji urzędników i do poprawienia jakości pracy administracji publicznej²⁶. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że „powszechny i szeroki dostęp do informacji publicznej stanowi niezbędną przesłankę istnienia społeczeństwa obywatelskiego, a co za tym idzie — urzeczywist-

²² P. Radziejewicz, *W sprawie pisma...*, s. 55.

²³ P. Chybalski, *Opinia prawna w sprawie możliwości ewentualnego podjęcia przez Prezydium Sejmu uchwały wykładniczej dotyczącej ograniczenia liczby interpelacji i zapytań poselskich w tej samej „sprawie”*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2013, nr 3(39), s. 76.

²⁴ *Vide* Sejm VIII kadencji — interpelacja nr 31226 skierowana do ministra kultury i dziedzictwa narodowego w sprawie wpisania tradycji palenia i topienia Judasza na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

²⁵ P. Uziębło, *Uwaga 9 do art. 14...*, s. 206.

²⁶ W. Sokolewicz, *Komentarz do art. 61*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. IV, red. L. Garlicki, Warszawa 2005, s. 4.

nienia demokratycznych zasad funkcjonowania władzy publicznej w polskim państwie prawnym. Dostęp do informacji publicznej jest bowiem z jednej strony warunkiem świadomego uczestnictwa obywateli w podejmowaniu rozstrzygnięć władczych [...], a z drugiej umożliwia efektywną kontrolę obywatelską działań podejmowanych przez organy władzy publicznej [...]. Stąd wielkie znaczenie powszechności dostępu do informacji publicznej. W demokratycznym społeczeństwie podstawowym prawem jest wiedzieć i być informowanym o tym, co i dlaczego czynią władze publiczne²⁷.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 konstytucji obywatel ma prawo do uzyskania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne, a także informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, jak też innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa. W ustępie 2 powołanego przepisu określone zostały formy realizowania tego prawa, wskazano również, że obejmuje ono dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu. Zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną (art. 1)²⁸. Oznacza to, że informacją publiczną jest każda informacja wytworzona przez władze publiczne lub do nich odnoszona, a także informacja wytworzona przez inne podmioty wykonujące funkcje publiczne w zakresie realizowania przez nie zadań publicznych lub do nich odnoszona. Jest nią treść dokumentów wytworzonych przez organy władzy publicznej i podmioty niebędące organami administracji publicznej, treść wystąpień i ocen przez nie dokonywanych — niezależnie od tego, do jakiego podmiotu są one kierowane i jakiej sprawy dotyczą²⁹.

Obywatelskie prawo do informacji publicznej nie ma jednak charakteru absolutnego, a Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie zastrzegał, że nie ma prawnego obowiązku zagwarantowania obywatelom dostępu do informacji „za wszelką cenę”³⁰. Sama konstytucja wskazuje na możliwość ograniczeń, wyznaczając jednocześnie ich granice. Mogą one nastąpić wyłącznie ze względu na określone w odrębnych ustawach przesłanki dotyczące ochrony wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa (art. 61 ust. 3 konstytucji).

Wprowadzenie ograniczeń prawa do informacji publicznej niezbędne jest dla realizacji określonych, chronionych konstytucyjnie wartości. Trybunał Konstytucyjny wskazując na te wartości, wyjaśnił, że przesłanka ochrony wolności i praw innych

²⁷ Wyrok TK z 18 grudnia 2018 r., sygn. SK 27/14, OTK ZU A/2019, poz. 5, [dalej: wyrok TK, SK 27/14]; wyrok TK z 15 października 2009 r., sygn. K 26/08, OTK ZU 9A/2009, poz. 135 [dalej: wyrok TK, K 26/08]; wyrok TK z 12 maja 2008 r., sygn. SK 43/05, OTK ZU 4A/2008, poz. 57.

²⁸ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1429.

²⁹ Wyrok WSA w Warszawie z 31 sierpnia 2005 r., sygn. II SA/Wa 1009/05, LEX nr 188310.

³⁰ Wyrok TK, SK 27/14; wyrok TK z 19 czerwca 2002 r., sygn. K 11/02, OTK ZU 4A/2002, poz. 43; wyrok TK z 20 marca 2006 r., sygn. K 17/05, OTK ZU 3A/2006, poz. 30 [dalej: wyrok TK, K 17/05].

osób, w tym podmiotów gospodarczych, oznacza przede wszystkim ochronę konstytucyjnie gwarantowanego prawa do prywatności i autonomii informacyjnej (art. 47 i art. 51 konstytucji), czego wyrazem na gruncie ustawowym jest ochrona danych osobowych albo — w przypadku podmiotów gospodarczych — tajemnica przedsiębiorstwa³¹. Definiując przesłanki ochrony porządku publicznego lub bezpieczeństwa państwa, Trybunał wskazał, że chodzi tu o dążenie do osiągnięcia stanu braku zagrożenia, który umożliwia państwu „bezpieczną egzystencję i demokratyczny rozwój w odniesieniu zarówno do jego sytuacji zewnętrznej, jak i wewnętrznej. Zagrożenia tego bezpieczeństwa muszą osiągnąć taki rozmiar, że będą dotyczyły podstaw bytu państwa, integralności jego terytorium, losu jego mieszkańców lub istoty systemu rządów. Są to także zagrożenia ustroju demokratycznego oraz funkcjonowania wolności i praw człowieka i obywatela. Natomiast zagrożenia o mniejszej wadze należy traktować jako odnoszące się do porządku publicznego”³². Trybunał podkreślił również, że ograniczenia dostępu do informacji publicznej oceniane powinny być też przez pryzmat art. 31 ust. 3 konstytucji ze względu na zasadę proporcjonalności³³.

Ponadto ograniczenia prawa do informacji publicznej zostały określone m.in. w art. 5 ustawy o dostępie do informacji publicznej. Ograniczenia mogą być wprowadzane np. w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych (ust. 1), w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o przymusowej restrukturyzacji (ust. 2a), jak również ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy, przy czym ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnują z przysługującego im prawa (ust. 2).

V. Interpelacja oraz odpowiedź na interpelację jako informacje publiczne

Na interpelację poselską należy spojrzeć w dwóch kontekstach, Po pierwsze, jest to instrument będący emanacją funkcji kontrolnej Sejmu. Trybunał Konstytucyjny interpretując treść kontroli parlamentarnej, stwierdził, że jest to „prawo legislatywy do uzyskania informacji o działalności określonych organów i instytucji publicznych oraz prawo wyrażania oceny tej działalności”³⁴. Skutkiem dokonanej oceny jest możliwość uruchomienia procedur zmierzających do wyegzekwowania odpowiedzialności

³¹ Wyrok TK, SK 27/14.

³² *Ibidem*; A. Syryt, *Publicznoprawne ograniczenia jawności w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego — klasyfikacja, analiza, ocena*, [w:] *Jawność i jej ograniczenia*, t. IV: *Znaczenie orzecznictwa*, red. M. Jaśkowska, G. Szpor, Warszawa 2014.

³³ Wyrok TK, K 17/05; wyrok TK, K 26/08.

³⁴ Wyrok TK z 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99, OTK ZU 3/1999, poz. 41.

politycznej lub prawnej. Interpelacja jest instrumentem niejako zastępującym aktywność samego suwerena w zakresie kontroli rządu³⁵.

Nawet gdy obecnie ocenia się zmiany regulaminowe jako prowadzące do osłabienia instytucji interpelacji³⁶, to wciąż podstawowym celem przyświecającym posłowi przy jej wnoszeniu powinno być wykonywanie tej jednej z podstawowych funkcji Sejmu. Nie chodzi tylko o otrzymanie informacji, ale przede wszystkim o zwrócenie uwagi na określony problem i sposób jego rozwiązania przez interpelowany organ rządowy³⁷. Interpelacja może stać się także inspiracją do określonych działań podejmowanych przez członków Rady Ministrów. Procedura wnoszenia interpelacji i udzielania odpowiedzi na nią w tym kontekście podlega ograniczeniom wynikającym z przepisów, w których jest uregulowana (art. 115 konstytucji oraz art. 191–193 regulaminu Sejmu).

Po drugie, patrząc z perspektywy treści art. 61 ust. 1 konstytucji należy uznać, że zarówno treść interpelacji poselskiej, jak i treść udzielonej na nią odpowiedzi stanowią informację publiczną. Poseł jest osobą publiczną oraz wchodzi w skład organu władzy publicznej — Sejmu RP. Korzysta z prawa wniesienia interpelacji w ramach swych kompetencji o charakterze publicznym, które wiążą się z pełnioną przez niego funkcją publiczną. Potwierdza to treść ustawy — Kodeks karny, zgodnie z którą poseł jest funkcjonariuszem publicznym pełniącym funkcję publiczną (art. 115 § 13 pkt 2 w zw. z § 19)³⁸.

Interpelowany organ udzielając odpowiedzi na interpelację posła, również odnosi się do realizowanych w ramach swych kompetencji zadań, które z natury rzeczy mają charakter publiczny. Obywatel ma zatem prawo domagać się dostępu do tych informacji.

W myśl art. 61 ust. 4 konstytucji tryb udzielania informacji, o których mowa w tym artykule, w odniesieniu do Sejmu określa regulamin Sejmu. Przepisy dotyczące tej kwestii zostały ujęte w dziale IVa. Obowiązek udostępniania informacji publicznej ciąży na Kancelarii Sejmu, która realizuje go poprzez zamieszczanie dokumentów i innych informacji w Systemie Informacyjnym Sejmu, ewentualnie poprzez wskazanie ogólnodostępnego miejsca wyłożenia lub przechowywania informacji publicznej w Kancelarii Sejmu. Informacja publiczna, która nie została udostępniona w ten sposób, udostępniana jest na wniosek pisemny (art. 202a). Regulamin Sejmu określa również tryb postępowania w sytuacji odmowy udostępnienia informacji publicznej czy umorzenia postępowania o udostępnienie informacji, upoważniając do wydania odpowiedniej decyzji Szefa Kancelarii Sejmu (art. 202c ust. 1) i wprowadzając dla strony niezadowolonej z takiej decyzji możliwość zwrócenia się do Szefa Kancelarii Sejmu z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy (art. 202c ust. 2).

³⁵ P. Samecki, *Funkcje i struktura parlamentu według nowej Konstytucji*, „Państwo i Prawo” 1997, z. 11–12, s. 47.

³⁶ *Vide np.* M. Kruk, *op. cit.*, s. 67 i n.; M. Stębel, *op. cit.*, s. 292; J. Kuciński, *Posłowie jako podmioty sejmowej kontroli działalności rządu*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 1(35), s. 83 i n.; M. Kupis, *Ewolucja instytucji interpelacji poselskiej w polskim parlamentarystyce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 1(9), s. 96 i n.

³⁷ J. Kuciński, *Sejmowa kontrola...*, s. 349–350.

³⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1950.

To, że Sejm w swoim regulaminie może przewidzieć szczególny tryb udzielania informacji o interpelacjach oraz o udzielonych na nie odpowiedziach, nie budzi wątpliwości. Powstaje jednak pytanie, czy skoro ich treść stanowi informację publiczną, to czy nie powinny być one analizowane również pod kątem ograniczeń, którym podlegają informacje publiczne? Zdarzają się bowiem sytuacje, w których członek Rady Ministrów ze względu na obowiązujące przepisy prawa nie może udzielić odpowiedzi na interpelację. Można wyróżnić dwa rodzaje takich sytuacji. Pierwszy, kiedy wykluczone jest udzielenie odpowiedzi w danej sprawie, np. ze względu na prawnie chronioną tajemnicę, do której dany poseł nie może mieć dostępu. Drugi dotyczy sytuacji, w której poseł wprowadzić może mieć dostęp do określonej informacji, ale informacja ta przekracza zakres „powszechnie dostępnej informacji publicznej”. Nie może być udzielona ze względu na fakt istnienia określonego w regulaminie Sejmu obowiązku jej opublikowania, a więc podania do powszechnej wiadomości.

Dla przykładu można wskazać sytuację, kiedy to członek Rady Ministrów w interpelacji zostaje zapytany o informacje, które stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa³⁹. Fakt, że informacja stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa, jest jedną z przesłanek ograniczających prawo dostępu do informacji publicznej. Wydaje się zatem, że członek Rady Ministrów udzielający odpowiedzi na interpelację, ze względu na późniejsze podanie jej do wiadomości publicznej, powinien mieć możliwość odmówienia posłowi odpowiedzi na pytanie. Co więcej, ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa jest traktowane jako czyn nieuczciwej konkurencji (art. 11 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji). Oznacza to, że upublicznienie takiej informacji może stać się przyczyną odpowiedzialności przewidzianej w tej ustawie⁴⁰.

Raczej nie budzi wątpliwości teza, że poseł jako realizator funkcji kontrolnej Sejmu powinien mieć dostęp nawet do informacji, których publicznie podawać nie należy. Poseł składa pisemne zobowiązanie zachowania w tajemnicy informacji niejawnych, z którymi zapozna się w trakcie wykonywania mandatu, i obowiązek ten trwa w czasie sprawowania mandatu, ale także po jego wygaśnięciu (art. 7 ust. 11 regulaminu Sejmu). Poseł zobowiązany jest do respektowania przepisów o tajemnicy prawnie chronionej i nie dotyczy to wyłącznie informacji niejawnych, o których mowa w ustawie o ochronie informacji niejawnych, ale szerzej, także „innego rodzaju informacji, które znajdują się pod ochroną prawną określoną ustawowo. Przykładowo można tu wymienić tajemnice zawodowe opisane w ustawach odnoszących się do regulacji określonej działalności zawodowej, takie jak np. tajemnica skarbową, tajemnica urzędniczą, jak również inne rodzaje tajemnic przede wszystkim związanych z działalnością przedsiębiorstwa, np. właśnie tajemnica przedsiębiorstwa, bankowa, tajemnica wynalazku, własności przemysłowej czy też korespondencji”⁴¹, z zastrzeżeniem, że poseł spełnił ustawowe warunki

³⁹ *Vide* art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1010; E. Nowińska, *Uwaga 8 do art. 11*, [w:] E. Nowińska, K. Szczepanowska-Kozłowska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, Warszawa 2018.

⁴⁰ Na przykład Sejm VIII kadencji — interpelacja nr 11822.

⁴¹ P. Uziębło, *Uwaga 7 do art. 19*, [w:] *Komentarz do ustawy o wykonywaniu...*, s. 278.

dostępu do tego typu informacji⁴². Nie ma wówczas powodu, by nie udzielić mu informacji objętych tajemnicą. Może to bowiem mieć istotny wpływ na wykonywanie jego obowiązków względem narodu. Prawo do interpelacji wydaje się być prawem „dalej idącym” niż prawo do uzyskania informacji publicznej.

W poprzednio obowiązujących konstytucjach, np. w Konstytucji marcowej⁴³, adresat interpelacji (rząd lub poszczególni ministrowie) miał obowiązek udzielenia odpowiedzi na interpelację w terminie nie dłuższym niż 6 tygodni albo przedstawienia umotywowanego oświadczenia usprawiedliwiającego brak rzeczowej odpowiedzi. Odpowiedź zaś była przedstawiana Sejmowi na żądanie interpelantów, co stwarzało możliwość otwarcia ogólnej dyskusji szczególnie wtedy, gdy wyjaśnienia rządu okazały się niezadowolające (art. 33)⁴⁴. Konstytucja kwietniowa⁴⁵ również nałożyła na Prezesa Rady Ministrów lub interpelowanego ministra obowiązek udzielenia odpowiedzi na interpelację w ciągu 45 dni albo podania powodów uzasadniających odmowę udzielenia wyjaśnień (art. 45 ust. 3). W treści obowiązującej Konstytucji z 1997 r. takiej możliwości nie ma. Powoduje to istotne problemy praktyczne w świetle wynikającego z regulaminu Sejmu (art. 192 ust. 7 w zw. z art. 193 ust. 2) obowiązku opublikowania nie tylko informacji o złożonych interpelacjach i udzielonych lub nieudzielonych na nie odpowiedziach, ale również tekstu interpelacji i tekstu odpowiedzi na nią. W związku z tym obecnie obowiązujące przepisy regulaminowe w określonych sytuacjach prowadzą do swoistej „blokady”, ponieważ interpelowany członek Rady Ministrów nie jest w stanie wykonać obowiązku konstytucyjnego bez naruszenia innych obowiązujących go przepisów prawa.

W doktrynie postuluje się szczególną staranność, by w procedurze interpelacyjnej nie doprowadzić do naruszenia ustawowych zasad ochrony określonych informacji. Podkreśla się, że obowiązek dochowania tajemnicy dotyczy zarówno autora interpelacji, jak i jej adresata⁴⁶. Oczywiście nie sposób nie zgodzić się z tym twierdzeniem, jednak w sytuacji, w której każda interpelacja podawana jest obligatoryjnie do wiadomości publicznej, obowiązek ten jest w niektórych przypadkach niemożliwy do spełnienia. Nie zawsze również uda się rozwiązać problem poprzez zanonimizowanie danych identyfikujących określone podmioty i tym samym zminimalizowanie ryzyka postawienia Kancelarii Sejmu zarzutu rozpowszechniania informacji nieprawdziwych lub naruszenia dóbr osobistych⁴⁷. Nie zawsze taki zabieg techniczny będzie wystarczający dla zapewnienia ochrony informacji, która nie powinna zostać opublikowana.

⁴² Więcej na ten temat *vide* K. Wojtyczek, *Uwagi do art. 7, [w:] Komentarz do Regulaminu Sejmu...*, s. 55.

⁴³ Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. — Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 1921 r. nr 44, poz. 267.

⁴⁴ Więcej na ten temat *vide* M. Kupis, *op. cit.*, s. 97.

⁴⁵ Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r., Dz.U. z 1935 r. nr 30, poz. 227.

⁴⁶ E. Gierach, *op. cit.*, s. 440.

⁴⁷ P. Radziewicz, *Możliwość opublikowania załącznika do zapytania poselskiego, [w:] Regulamin Sejmu w opiniach Biura Analiz Sejmowych*, t. II, wybór i oprac. W. Odrowąż-Sypniewski, Warszawa 2010, s. 514.

Na podstawie przedstawionych powodów można wnioskować, że jawność treści interpelacji oraz odpowiedzi na nią nie powinna być wymagana „automatycznie”. Podobnie jak informacje publiczne, interpelacje powinny być podzielone na takie, których treść jest ogólnodostępna, takie, do których treści dostęp jest ograniczony, oraz na te, do których treści dostęp jest wyłączony⁴⁸. To jednak wymagałoby zmiany obowiązujących przepisów prawa wynikających z regulaminu Sejmu. Najprościej można byłoby ten skutek osiągnąć poprzez zmianę art. 192 ust. 7 regulaminu Sejmu, który mógłby otrzymać brzmienie: „Informacja o złożonych interpelacjach oraz teksty interpelacji, którym Prezydium Sejmu nadało bieg, są udostępniane w Systemie Informacyjnym Sejmu na zasadach określonych w regulaminie Sejmu dotyczących udostępniania informacji publicznej”. Art. 193 ust. 2 regulaminu Sejmu mógłby z kolei otrzymać brzmienie: „Odpowiedź pisemną składa się na ręce Marszałka Sejmu. Marszałek Sejmu przesyła odpowiedź na interpelację interpelantowi. Informacje o nadesłanych odpowiedziach na interpelacje, braku odpowiedzi na nie oraz teksty nadesłanych odpowiedzi są udostępniane w Systemie Informacyjnym Sejmu na zasadach określonych w regulaminie Sejmu dotyczących udostępniania informacji publicznej”.

VI. Zakończenie

Wskazane wątpliwości dotyczące zasad podawania do wiadomości publicznej treści interpelacji poselskich oraz udzielonych na nie odpowiedzi stanowią apel kierowany do Sejmu, by jeszcze raz przeanalizować procedurę wnoszenia interpelacji oraz udzielania odpowiedzi na nią. W praktyce parlamentarnej widoczne jest duże zainteresowanie tym środkiem indywidualnej kontroli posła nad rządem przy jednoczesnym „obniżeniu jego rangi”. Wśród przyczyn tego zjawiska wymienić należy zbyt małą aktywność Prezydium Sejmu w korzystaniu z uprawnień określonych w art. 192 ust. 4 i ust. 5 regulaminu Sejmu i dopuszczanie interpelacji, które mogą być określane jako „nadużycie prawa do interpelacji”. Ponadto powodów takiej sytuacji upatrywać można w obligatoryjności publikacji interpelacji. Przedstawiony w niniejszym opracowaniu problem stanowi jedną z przyczyn, w wyniku której członek Rady Ministrów, do którego została skierowana interpelacja, decyduje się na nieudzielenie odpowiedzi na nią lub udziela odpowiedzi wymijającej. W oczywisty sposób narusza tym samym obowiązek wynikający z art. 115 ust. 1 konstytucji. Z reguły jednak brak odpowiedzi na interpelację nie rodzi poważnych konsekwencji, a za takie można byłoby uznać pociągnięcie do odpowiedzialności politycznej lub postawienie do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu. Brak odpowiedzi na interpelację zawsze jednak stanowi naruszenie postanowień konstytucji i zasługuje na negatywną ocenę. O skali problemu świadczą chociażby

⁴⁸ *Vide* M. Kłaczyński, *Komentarz do art. 1*, [w:] M. Kłaczyński, S. Szuster, *Komentarz do ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*, Warszawa 2003.

dane przedstawiane na oficjalnych stronach sejmowych w zakładce „brak odpowiedzi na interpelację”, jak również dane analizowane przez przedstawicieli doktryny⁴⁹. Patrząc jednak z perspektywy interpelowanego, obowiązujące przepisy regulaminu Sejmu i praktyka postępowania Prezydium Sejmu mogą stwarzać sytuację, w której członek Rady Ministrów stanie przed wyborem, czy w procedurze udzielania odpowiedzi na interpelację naruszyć art. 115 konstytucji poprzez nieudzielenie takiej odpowiedzi lub tylko formalne, a nie merytoryczne udzielenie odpowiedzi, czy też naruszyć przepisy ustawowe związane chociażby z koniecznością zachowania tajemnicy prawnie chronionej. Stąd postulat rozważenia zmiany postanowień regulaminu Sejmu w zakresie obowiązku publikowania interpelacji poselskiej oraz treści odpowiedzi na nią i potraktowanie ich w tym kontekście jak informacji publicznych.

Bibliografia

ŹRÓDŁA

A k t y p r a w a

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483, ze zm.
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. — Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, tekst jedn. M.P. z 2019 r. poz. 1028.
- Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r., Dz.U. z 1935 r. nr 30, poz. 227.
- Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. — Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 1921 r. nr 44, poz. 267.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1010.
- Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1799.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1950.
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz.U. z 2019 r. poz. 1429.

O r z e c z n i c t w o

- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99, OTK ZU 3/1999, poz. 41.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 czerwca 2002 r., sygn. K 11/02, OTK ZU 4A/2002, poz. 43.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 marca 2006 r., sygn. K 17/05, OTK ZU 3A/2006, poz. 30.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 maja 2008 r., sygn. SK 43/05, OTK ZU 4A/2008, poz. 57.

⁴⁹ J. Kuciński, *Sejmowa kontrola...*, s. 361 i n.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15 października 2009 r., sygn. K 26/08, OTK ZU 9A/2009, poz. 135.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18 grudnia 2018 r., sygn. SK 27/14, OTK ZU A/2019, poz. 5.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 31 sierpnia 2005 r., sygn. II SA/Wa 1009/05, LEX nr 188310.

PIŚMIENNICTWO

Chybalski P., *Opinia prawna w sprawie możliwości ewentualnego podjęcia przez Prezydium Sejmu uchwały wykładniczej dotyczącej ograniczenia liczby interpelacji i zapytań poselskich w tej samej „sprawie”*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2013, nr 3(39).

Gierach E., *Uwagi do art. 115*, [w:] *Konstytucja RP*, t. II: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis/el., Warszawa 2016.

Grajewski K., *Uwaga 3 do art. 192*, [w:] *Komentarz do Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, red. A. Szmyt, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2018.

Juchniewicz J., *Instrumenty realizacji funkcji kontrolnej Sejmu — próba oceny skuteczności*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 1(13).

Kłaczyński M., *Komentarz do art. 1*, [w:] M. Kłaczyński M., S. Szuster, *Komentarz do ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*, LEX/el., Warszawa 2003.

Kruk M., *Funkcja kontrolna Sejmu*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007.

Kuciński J., *Posłowie jako podmioty sejmowej kontroli działalności rządu*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 1(35).

Kuciński J., *Sejmowa kontrola działalności rządu z perspektywy prawnoustrojowej i praktyki politycznej*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2017.

Kupis M., *Ewolucja instytucji interpelacji poselskiej w polskim parlamentarystyce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 1(9).

Mojak R., *Funkcja parlamentarnej kontroli działalności rządu*, [w:] *Parlament. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa*, red. Z. Jarosz, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006.

Mojak R., *Parlament a rząd w ustroju trzeciej Rzeczypospolitej Polskiej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007.

Mordwiłko J., *Interpelacja i zapytania poselskie w świetle Konstytucji*, Informacja BSE, nr 629, Warszawa 1998, <<http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-629.htm>>, dostęp 26 IX 2019.

Nowińska E., *Uwaga 8 do art. 11*, [w:] E. Nowińska, K. Szczepanowska-Kozłowska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, LEX/el., Warszawa 2018.

Radziewicz P., *Możliwość opublikowania załącznika do zapytania poselskiego*, [w:] *Regulamin Sejmu w opiniach Biura Analiz Sejmowych*, t. II, wybór i oprac. W. Odrowąż-Sypniewski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2010.

Radziewicz P., *W sprawie pisma Ministra Polityki Społecznej, w którym podniesiony został problem nadużywania instytucji interpelacji poselskiej przez posłów*, „Zeszyty Prawnicze BSE” 2005, nr 4(8).

Sarnecki P., *Funkcje i struktura parlamentu według nowej Konstytucji*, „Państwo i Prawo” 1997 r., z. 11–12.

Sokolewicz W., *Komentarz do art. 61*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. IV, red. L. Garlicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005.

Stębel M., *Kontrola sejmowa w polskim prawie konstytucyjnym*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012.

- Syryt A., *Publicznoprawne ograniczenia jawności w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego — klasyfikacja, analiza, ocena*, [w:] *Jawność i jej ograniczenia*, t. IV: *Znaczenie orzecznictwa*, red. M. Jaśkowska, G. Szpor, Legalis/el., Warszawa 2014.
- Uziębło P., *Uwaga 7 do art. 19*, [w:] *Komentarz do ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora*, red. K. Grajewski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014.
- Uziębło P., *Uwaga 9 do art. 14*, [w:] *Komentarz do ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora*, red. K. Grajewski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014.
- Wojtyczek K., *Uwagi do art. 7*, [w:] *Komentarz do Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, red. A. Szmyt, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2018.